

Asia: VN/7266/2021

Arviomuistio – Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön aiheuttamat muutostarpeet sähköisen viestinnän välitystietojen säilyttämisvelvollisuudelle ja viranomaiskäytölle

Lausunnonantajan lausunto

1. Oletteko samaa mieltä siitä johtopäätöksestä, että kansallisessa lainsäädännössä ei ole välittömiä muutostarpeita?

Ei

Vapaamuotoiset kommentit

Kansalaisten perusoikeuksien toteutuminen on pyrittävä varmistamaan mahdollisimman täysimääräisesti, kun pohditaan kansalaisten perusoikeuksia koskevan kansallisen lainsäädännön muutostarpeita. Ottaen yhtäältä huomioon yksityiselämän ja luottamuksellisen viestinnän suojan ja sananvapauden sekä toisaalta teleyrityksen roolin ja ydintehtävän demokraattisessa yhteiskunnassa, on ehdottoman tärkeää, että välitystietojen säilytysvelvollisuutta ja viranomaiskäyttöä koskeva sääntely on selkeää, läpinäkyvää ja tarkkarajaista sekä asianmukaista, välttämätöntä ja oikeasuhtaista.

Arviomuistion johtopäätös on, ettei kansalliseen sääntelyyn ole tällä hetkellä välitöntä muutostarvetta. Samaan aikaan arviomuistiossa kuitenkin tunnistetaan eräitä seikkoja, jotka tulisi huomioida selvemmin, jos sääntelyä jatkossa muutetaan. Arviomuistiossa nämä seikat tiivistetään seuraavasti:

- säilytysvelvollisuuden soveltamiskäytäntöön liittyvä epäselvyys rikosten ennaltaehkäisemisessä ja tietojen säilyttäminen unionin alueella;
- arkaluontoisten tietojen käsittelyyn ja automaattiseen käsittelyyn liittyvien erityisten suojakeinojen tarve; sekä
- saatavien tietojen rajaaminen tietopyynnöissä välttämättömään tietokategorioittain ja ajallisesti.

Näitä seikkoja on nostettu esiin jo vuonna 2017, kun Liikenne- ja viestintäministeriö selvitti kansallisen lainsäädännön muutostarpeita Tele2 Sverige ja Watson -ratkaisun jälkeen. Sittenminnetuissa unionin tuomioistuimen ratkaisussa unionin tuomioistuin on uusien tulkintojensa lisäksi pääosin vahvistanut Tele2 Sverige ja Watson -ratkaisussa vahvistettuja tulkintoja.

Telia katsoo, että työ kansallisen sääntelyn muutosten valmistelemiseksi on aloitettava viipymättä, jotta sääntelyssä todetut muutostarpeet saadaan selvitettyä ja huomioitua. Muutosten valmistelulle on suositeltavaa jättää riittävästi aikaa, jotta asiassa huomioitavat näkökulmat ja esimerkiksi tietojen säilytys- ja toimitusprosesseihin liittyvät vaikutukset voidaan ennakoida.

2. Oletteko samaa mieltä niistä sääntelyn kehityskohteista, jotka arviomuistiossa on mainittu?

Kyllä

Vapaamuotoiset kommentit

Telia on pääosin samaa mieltä arviomuistiossa esitetyistä sääntelyn kehityskohteista. Telia toteaa kuitenkin, että kehityskohteiden osalta on huomioitava arviomuistiossa esitettyjen lisäksi myös seuraavat seikat, jotka ovat omiaan vaarantamaan sääntelyn selkeyttä, läpinäkyvyyttä ja tarkkarajaisuutta koskevia vaatimuksia:

Tietoihin pääsyyn oikeutetun henkilöpiirin rajauksesta ja pääsyn edellytyksistä

- Sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 157 §:ään (917/2014, viestintäpalvelulaki) olisi tarpeen tehdä selvennyksiä sen osalta, kenellä on oikeus saada pääsy säilytettäviin tietoihin ja millä edellytyksillä. Tietoihin pääsyyn oikeutetun henkilöpiirin rajaus ja pääsyn edellytykset tulee käydä selkeästi esillä säilytysvelvollisuutta koskevasta säännöksestä ilman, että sen merkitystä joutuu tulkitsemaan rinnakkain usean eri säädöksen kanssa. Sääntelyn tulee olla selkeää myös datasubjektien näkökulmasta. Heidän tulee voida ymmärtää kyseisen säännöksen merkitys ilman, että sen tulkitsemiseksi täytyy lukea useita eri säädöksiä samanaikaisesti.

- Säännöksen selkeyttämisen tarvetta tukee myös se seikka, että viestintäpalvelulain 157 §:n nojalla säilytettäviin tietoihin pääsevää henkilöpiiriä ja pääsyn edellytyksiä on linjattu korkeimman oikeuden ratkaisussa KKO 2017:85.

- Viranomaisille on toisinaan epäselvää, mitä tietoja erityislainsäädännössä asetettu ns. yleinen sivullisen tiedonantovelvollisuus teleyrityksen osalta tarkoittaa ja mitä tietoja viranomaisella kyseisen tiedonantovelvollisuuden nojalla on oikeus teleyritykseltä saada. Pääsyn edellytyksiä ja pääsyyn oikeuttavaa henkilöpiiriä koskevat selkeät rajaukset poistaisivat omalta osaltaan tätä epäselvyyttä myös viranomaisten puolella.

Säilytettävien tietojen rajauksesta ja viranomaiskäytöstä

- Liikenne- ja viestintäministeriön työryhmän muistiossa vuonna 2017 esille tuotu säilytysvelvollisuuden soveltamiskäytäntöön liittyvä epäselvyys rikosten ennaltaehkäisemisen osalta tulee ratkaista. Kansallisessa lainsäädännössä säilytysvelvollisuus on kytketty viestintäpalvelulain 157 §:ssä välillisesti pakkokeinolain 10 luvun 6 §:ssä eriteltyjen rikosten selvittämiseen ja syyteharkintaan saattamiseen. Kun säilytysvelvollisuutta koskeva säännös ei muuta tavoitetta aseta, perustuu säilytysvelvollisuus sanamuotonsa perusteella rikosten selvittämisen ja syyteharkintaan saattamisen tavoitteeseen.

- Kansallisessa lainsäädännössä on varmistettava, että toimivaltaiset viranomaiset saavat tietoja täysin välttämättömän rajoissa. Tietojen saannin on oltava tosiasiallisesti ja ehdottomasti jonkin hyväksytyt nyt kyseessä olevan perusoikeuksien rajoitusperusteen mukaista. Mikäli tietojen saanti perustuu rikosten torjunnan tavoitteeseen, ainoastaan vakavan rikollisuuden torjuminen voi oikeuttaa tiedonsaannin säilytetyistä tiedoista, jotka mahdollistavat hyvin tarkkojen päätelmien tekemisen viestintäpalveluita käyttävien henkilöiden yksityiselämästä. Tällä tavoitteella on oltava yhteys sen perusoikeuksiin puuttumisen vakavuuteen, jota tällainen tietojen saanti merkitsee.

- Kansallisen lainsäädännön tulisi myös edellyttää, että tietojen saantia koskevassa päätöksessä eritellään nimenomaisesti saatavien tietojen luokka sekä ajanjakso, jolta tiedot on mahdollista saada. Näistä edellytyksistä tulisi määrätä samassa säännöksessä, jonka perusteella voidaan antaa oikeus saada pääsy tietoihin. Säilytysvelvoitteen sisältöä, tietoon pääsyä sekä tietojen rajaamista olisi siten tarpeen myös näiltä osin täsmentää.

Viranomaisen avustamisesta aiheutuvien kustannusten korvaamisesta

- Palveluntarjoajilla tulee olla oikeus täysimääräiseen korvaukseen viranomaisen avustamisesta, jolloin sekä vastuu että riski aiheutuvista kustannuksista on ensisijaisesti tietoja pyytävällä viranomaisella. Sääntelyä tulee muuttaa siten, että viranomaistyöstä aiheutuvat kustannukset tulee korvata täysimääräisesti myös henkilötyön osalta. Nykyinen käytäntö on omiaan johtamaan tehottomiin toimintatapoihin, kun järjestelmien kehittämisen asemesta tyydytään ei-korvattaviin manuaalisesti tehtäviin toimenpiteisiin. Ellei korvaussääntelyä päätetä muuttaa, kustannusten tasoa pitäisi vähintäänkin seurata tiiviisti ja ryhtyä viipymättä toimenpiteisiin sääntelyn muuttamiseksi, jos kustannukset nousevat merkittävästi nykyisestä.

3. Muut kommentit arviomuistiosta

-

4. Tulisiko sähköisen viestinnän välitystietojen säilytysvelvollisuudesta antaa uusi EU-tason lainsäädäntöehdotus?

En osaa sanoa / ei kantaa

Vapaamuotoiset kommentit

Tuleva ePrivacy- asetus muuttaa sääntelytilannetta, samoin kuin EU-tuomioistuimen tulevat ratkaisut, jotka perustuvat EU-kansalaisten perusoikeuksiin. Tässä vaiheessa emme näe tarvetta ottaa kantaa säilytysvelvollisuutta koskevan EU-tason erityissääntelyn tarpeellisuuteen. ePrivacy-asetuksen käsittelyssä on luonnollisesti huomioitava mainitut perusoikeudet.

Mäkelä Heidi
Telia Finland Oyj